

Hérincsné Barna Judit

Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége

barna.judit21@gmail.com

Milyen két CODA gyermek siket szülőjének lenni?

Absztrakt

Ebben a cikkben arról mesélek, milyen érzés CODA gyermekek édesanyjának lenni. Miben más számunkra, Siket emberek számára a gyereknevelés? Milyen szépségei és milyen nehézségei vannak a szülői létnek?

Kulcsszavak: CODA, siket/Siket, jelnyelv

How it feels to be a deaf parent of two CODA children

Abstract

In this article, I present what it is like to be the mother of CODA children, how raising children is different for us deaf people, and what the beauties and difficulties are.

Keywords: CODA, deaf/Deaf, sign language

Milyen két CODA gyermek siket szülőjének lenni?

CODA – Child of Deaf Adult. Magyarul azt jelenti, hogy Siket személy halló gyermeke. Tehát olyan szülőről van szó, aki nem hall, viszont a gyermeke halló. Őket hívjuk CODA-nak. Magyarországon egyelőre nem nagyon ismert a CODA szó. Alig van magyar nyelvű szakirodalom erről a témáról. Például ha bemegyünk egy könyvtárba, kérünk ilyen könyvet megnézésre, kölcsönzésre, akkor lehet, hogy idegen nyelven van, de magyar nyelven nincsen. Amerikában rengeteg szakirodalom foglalkozik a CODA-kkal. Felvetődik a kérdés, itthon miért nincs ilyen könyv? Ezért az egyik CODA ismerőssémmel összefogtunk, és megírtam például ezt a cikket. Szeretnék további kutatásokat is végezni. Talán egyszer ennek a kutatásnak az eredményeként megszülethet az első magyar nyelvű könyv is. Ez a cél.

És most engedjék meg, hogy bemutatkozzam. Hérincsné Barna Judit vagyok. Siket ember. Legtöbben Barna Juditként ismernek. Másfél évesen derült ki, hogy

nem hallok. Három éves koromban a debreceni Siketek/siketek iskolájába kerültem, ott tanultam meg először beszélni, illetve jelelni is. És szemüveges lettem. Majd Egerben folytattam az általános iskolai tanulmányaimat bentlakó diákként. Ott hamar kiemelkedtem az értelmemmel. Így egy évet átugorhattam, és feljebb kerültem egy osztállyal. Két év múlva integrált iskolát javasoltak nekem, mert tanáraim szerint ott is megállnám a helyem. Abban a hitben fogadtam el az egri halló iskolát, hogy később otthon Jászkiséren is járhatok majd iskolába, és a szüleimmel lakhatok majd ismét. De nem így lett. Végigcsináltam a 8 osztályos általános iskolát a 10. számú Dr. Kemény Ferenc Általános Iskolában jelnyelvi

HÉRICSNÉ BARNA JUDIT

tolmács nélkül. 4-5-ös tanuló voltam. Ami nem igazán ment, az a matematika, kémia és fizika. Elég száraz tantárgyak voltak nekem. A rajz tantárgy volt a fő kedvencem. Rajzsakkörre jártam, ami megnyugvást hozott nekem. Bármit rajzolhattam, festhettem korlátok nélkül. A Siket emberek többsége vizuálisan gondolkodik, és a kézügyességük nagyon magas szinten van.

Jászapátin a Mészáros Lőrinc Gimnáziumban érettségiztem le. Itt tanult a bátyám, édesapám és nagybácsim is. Akkor még nem tudtam eldönteni, hogy érettségi után merre és mit tanuljak. Végül a budapesti Tótfalusi Kis Miklós Nyomdaipari Szakiskolában nyomdász végzettséget szereztem. Nehéz volt munkát keresni a siketségem miatt. Akkoriban nem nagyon akartak sms-t és e-mailt használni, illetve velünk, Siket emberekkel kommunikálni a munkaadók. Megijedtek a hallássérült szó láttán az önéletrajzomban. Egyik kedvenc munkám az sms-moderátor volt, ami sajnos rövid ideig tartott. Nagyon érdekes munkának tartottam, nem volt szokványos.

Közben férjhez mentem. A férjem nagyothalló, és két halló fiúunk van. Jelenleg webshop-adminisztrátorként otthonról dolgozom.

Szabadidőmben jelnyelvet oktatok az érdeklődőknek. 2019 óta tudatosan jelelek a jelnyelvi oktató tanfolyamnak köszönhetően. A családommal igyekszünk sokat kirándulni, ahogy a szeleburdi időjárás engedi. Nemrégien elkezdtem gobelint hímezni, továbbá kreatív dolgokkal foglalkozni. Például az egyik ilyen új hobbim a kalligráfia.

Amikor megszületett az első fiam, az első kérdések között volt, hogy milyen érzés siketként halló gyermek szülője lenni. Nagyon jó érzés, és csodás anyának lenni! – ez a válaszom. Jómagam siket vagyok, a gyermekeim hallók. Van-e különbség a szülői szerepet tekintve? Úgy gondolom, hogy nincs.

Veleszületett siketként születtem halló családba, ahol nagy a rokonság. Másfél éves koromig nem vették észre rajtam a szüleim, hogy nem hallok. Úgyesen reagáltam, mintha hallanék. A halló bátyám két éves koráig nem beszélt, ezért gondolhatták a szüleim rólam, hogy hallok, csak később fogok beszélni, úgy, mint a bátyám. Az, hogy siket vagyok, úgy derült ki, hogy az előszobában mentem előre, édesanyám a nevemen szólított: *Juditka, Juditka*. Nem álltam meg, mentem tovább. Ő szaladt utánam, megfogta a kezem, és visszavitt a konyhába. Megint kimentem az előszobába, ismét a nevemen szólított, ismét nem álltam meg, nem fordultam vissza, újból

utánam szaladt. Akkor határozta el, hogy elvisz orvoshoz, hogy megvizsgálják a hallásomat. Így derült ki, hogy teljesen siket vagyok. Egy világ omlott össze a szüleimben. Én viszont boldog és gondtalan gyerek voltam, szépnak láttam a világot, semmit nem vettem észre a szüleim szomorúságából. Ugyanolyan egészséges gyerek voltam, mint bárki, csak nem hallottam. Szinte az egész rokonságom ép hallású.

Hároméves koromban kerültem a debreceni siketek iskolájába, illetve az óvodába. Ott tanultam meg először beszélni. Az első szavam: *mama*. Édesanyám nagyon örült ennek. Akkor kezdett újra bízni a „szép” világban. A foglalkozása óvónő. Amikor kiderült a siketségem, miattam elment a kedve az énekléstől, sokáig nem is énekelt az ovisokkal. Az első szavam hallatán viszont visszakapta a reményt. Már hajlandó volt újra énekelni az ovisokkal. A többi pedig már történelem.

Óvodás korom óta jelekkel anyanyelvi szinten. Elég jól tudok sajjáról olvasni, de attól még artikulálva kell beszélni hozzám. A férjem nagyothalló, ő is anyanyelvi szinten használja a jelnyelvet. Van két csodálatos halló kisfiúnk. Nem foglalkoztunk azzal, hogy a gyerekeink hallók vagy hallássérültek lesznek. Majd lesz valami, úgy álltunk hozzá. Sok nagyszerű Siket anyukával találkoztam. Tőlük szereztem információkat a gyerekeveléshez. Például van olyan babasírásjelző, ami villog és rezeg is. Magánúton megszereztem a szükséges eszközöket. Jelesre vizsgázott a babasírásjelzőnk, bárhová tudtam vinni, akár konyhába, mosdóba is, vagy ha vidékre mentünk. Utánanéztem az interneten az aktuális fontos információknak. Hiszen folyamatosan változnak, például az anyakönyvi kivonat, TGYÁS (most CSED), GYED, GYES, családi pótlék, babakötvény satöbbi. Sok babaruhát, babakocsit, játékokat örököltünk, nem sokat kellett vennünk újakat.

Szinte a fiaim fogantatása óta beszéltem hozzájuk, amire mindig rúgással válaszoltak. Ebből tudtam, hogy minden rendben van. Gondolatban, álmomban jeleltem velük. Miután megszülettek, rögtön megvolt az első szemkontaktus, mintha tudták volna, hogy ki vagyok én. Azt, hogy siket vagyok. Reméltem, hogy gördülékenyen fog menni a kommunikációnk. Így is lett. Hanggal beszéltem hozzájuk, hogy megszokják a hangomat. De igazából nem is kellett megszokniuk, mert már pocaklakóként ismerték a hangomat (erős és mély hangom van). Párhuzamosan kommunikálunk, magyar hangzó beszéddel és jelnyelven. Amikor a fiaim csecsemők voltak, jeleltem is hozzájuk: *anya, apa, hol van, alvás, ivás, evés, pisí, kaki, bűdös, fürdés, illatos, játék, mese, fáj, lázas, beteg, pocí, fenék*. Ilyen jelkincsekkel jeleltek vissza hozzám, amikor még nem tudtak beszélni, sőt még írni sem.

Inkább a védőnő és gyermekorvos tudatlansága miatt aggódtam, nehogy valami hülyeséget mondjanak, és felkapjam miatta a vizet. Szerencsére nem így lett. Úgy kezeltek engem, mint egy normális embert. Artikulálva beszéltek hozzám, szépen foglalkoztak a fiaimmal. Az első fiamat beírtam a bölcsődébe, hogy legyen társasága, és az immunrendszere erősödjön. A nagy rokonságom vidéken él, mi meg a fővárosban. Szerettük volna, ha a fiúknak van gyerektársaságuk, ahol megismernek játszótársakat. Az anyagi helyzetem miatt is szükséges volt, hogy bölcsibe menjenek, hogy visszamehessek dolgozni. Szerencsére jó bölcsődét fogtunk ki, ahol szuper gárda volt. Sok szeretettel, odaadó figyelemmel foglalkoztak a fiaimmal. Együttműködőek voltak. Megkértem őket, hogy javítsák ki a beszédüket, ha valamit rosszul ejtenek ki. Örömmel segítettek benne. Még az üzenőfüzetükbe is beleírták az újabb szavakat, amikkel a szókincsük bővült.

Eddig odaadással, szeretettel viszonyulnak hozzánk a fiaink. Artikulálva beszélnek hozzánk, és jelynyelven is. Már hang nélkül artikulálnak nekem. Sokszor visszakerdezzük egymásnak, ha nem értünk valamit. Ha valamit akarnak, odajönnek hozzám, vagy megérintik a kezemet, karomat, vagy integetnek, vagy lámpakapcsolóval hívják fel a figyelmemet.

Óvodás korukban, a nagyfiam logopédusa szólt nekünk, hogy szívesen foglalkozna külön vele többet, ránk való tekintettel. Megengedtük neki, sőt örültünk is egy ilyen lehetőségnek. Kiderült, hogy szépen fejlődött a beszéde, jó úton haladt. Azóta már nincs szükség logopédusra. Kisebb fiamnak pedig egyáltalán nem kellett. Ebben az óvodás időszakban már egyre nagyobb jelkincset használtak. Nem erőltettem rájuk a jelynyelvet. Folyamatosan bővül a jelkincsük. Ha valamit rosszul jelelnek, kijavítom, ők pedig elfogadják. Kétnyelvűek. A magyar hangzó beszéd és a magyar jelynyelv is az anyanyelvük. Ez nagyon fontos, hiszen ez megalapozza a gyermek–szülők közti szoros és bizalmas kapcsolatot, hosszútávon is.

Sosem felejttem el, hogy óvodáskorukban a társaiktól ilyen kérdést kaptak:

– *Hogyan beszél az anyukád?*

Meglepődtek a fiaim a kérdésen. Talán felmerült bennük a kérdés: más az anyukám, mint a többieknek? Mondtam nekik, hogy ne törődjenek vele, majd otthon elmondom. Otthon elmagyaráztam nekik, hogy én siket vagyok, és emiatt másképpen beszélek. Csak ti értitek jobban a beszédemet, mint bárki. Ha ilyen kérdést kaptok, azt kell nekik válaszolni:

– *Az anyukám siket, ezért másképpen beszél.*

A nagyfiam egyik nap mesélte nekem, hogy az egyik ovis társa mondta neki, hogy *hogyan beszél az anyukád*. Ő pedig már elmagyarázta neki, hogy siket vagyok, de úgy tűnt, hogy nem fogta föl, mert azt válaszolta vissza neki a kisfiú, hogy *túl magas az anyukád*. Jót nevettem rajta. Aranyos a fiamtól, hogy megvédett engem. Az a jó az egészben, hogy természetesen meg tudjuk beszélni az ilyen eseteket. Nem leszünk sem felzaklatva, sem idegesek, sem szomorúak.

Már ismernek csúnya szavakat is. Ez elkerülhetetlen, hiszen bárhol hallhatnak ilyeneket (társaktól, utcán, tömegközlekedésben, tévéből). Én csak 11 évesen találkoztam először csúnya szóval. Most erre gondolva, így volt jó. Megbeszéltük a fiúkkal, hogy ezek nagyon csúnya szavak, otthon nem használunk ilyeneket. A férjem és én nem szoktunk így beszélni. Még mások ellen sem használjuk a csúnya szavakat. Megértették. Ez az egyik hátránya annak, hogy siket szülők vagyunk. Nem tudjuk megakadályozni vagy ellenőrizni, hogy ki mondott először csúnyát, vagy hogy egyáltalán csúnyát mondott. Itt tartunk most. A fiaink felváltva szaladnak hozzánk árulkodni, *Vince csúnyán beszélt / Bezo csúnyán beszélt*. Anyukámat vagy a testvéreimet szoktam megkérni, hogy nyugodtan szóljanak rá a fiúkra, ha csúnyán beszélnek.

Mindig szólnak nekünk, ha meghallanak valami hangot, zajt. Ha nem ismerik fel, megkérdezik, hogy mi lehet. Próbáljuk együtt kitalálni, akár sikerrel, akár nem. Azt szoktuk mondani, engedjük el, ha nem jövünk rá, hogy mi lehet. Van páraelszívónk a konyhában, mindig elfelejttem kikapcsolni, nagyfiam mindig szól nekem. Én pedig megköszönöm neki, és kikapcsolom. Telefonálásban nem kérünk tőlük segítséget. Viszont ha valahol vagyunk, például egy pénztárnál, és valamit kérdez tőlünk a pénztáros, és pont nem látjuk őt, ilyenkor önkéntelenül is segítenek nekünk a gyerekek. Tolmácsolnak, hogy mit mondott a pénztáros. Anno az *X-faktor* és az *Álarcos énekes* ment a tévében. Mindig elmondták a véleményüket. Hogy ennek vagy annak jó hang-

ja van, borzalmasan énekel, nem jó, vagy valami vicceset vagy butaságot mondott. Ezeken együtt nevettünk. A közös minőségi idő, a közös élmények megfizethetetlenek.

Nagyfiam iskolás lett, a kisfiam nagycsoportos óvodás. Igyekszünk egymásra figyelni, tisztelni egymást. Ők nem szégyellik, amikor artikulálva beszélnek hozzám vagy jelelnek. Néhányan megbámulnak minket az utcán, de minket nem zavar. Szeretném, ha később anyanyelvi szinten jelelnének majd. A férjemnek és nekem is nagyon tetszik, amikor ők ketten, mint két CODA testvér egymással jelelnek, próbálkoznak.

Minden szülő megtesz a gyerekeiért mindent, hogy jó legyen nekik. A legjobbat akarjuk nekik. Próbáljuk jó irányba terelgetni őket, hogy boldogok legyenek.

A gyereknevelés nem egyszerű, ez egy nagy türelemjáték.